

1. Dokazati da je funkcija f data sa:

$$f(x, 0) = 2^x$$

$$f(x, y+1) = y \cdot f(3x, y) + 5x$$

rekurzivna.

Uvodimo pomoćnu funkciju

$$F(e, x, y) = \begin{cases} 2^x & y=0 \\ (y-1) \varphi_e(3x, y-1) + 5x & y \neq 0 \end{cases}$$

Jasno, F je izračunljiva (Gedelovo kodiranje)

$$F(e, x, y) = 2^x \cdot \chi_{\{0\}}(y) + ((y-1) \cdot \varphi_e(3x, y-1) + 5x) \cdot (1 - \chi_{\{0\}}(y))$$

$\Rightarrow$ Po S-M-N teoremi $\exists s: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ izračunljiva
tdj $F(e, x, y) \stackrel{(1)}{=} \varphi_{s(e)}(x, y)$

$\Rightarrow$ Po TFT $\exists e_0 \in \mathbb{N}$ tdj $\varphi_{s(e_0)} \stackrel{(2)}{=} \varphi_{e_0}$

$$\varphi_{e_0}(x, y) \stackrel{(2)}{=} \varphi_{s(e_0)}(x, y) \stackrel{(1)}{=} F(e_0, x, y) = \begin{cases} 2^x & y=0 \\ (y-1) \varphi_{e_0}(3x, y-1) + 5x & y \neq 0 \end{cases}$$

$f := \varphi_{e_0}$ je funkcija sa početka zadatka
 $\Rightarrow f$ jeste izračunljiva.

Def: $C^{(1)}$ je skup svih unarnih izračunljivih
funkcija

Teorema (Rays): Neka je $A \in C^{(1)}$ takav da je
 $A \neq \emptyset$ i $A \neq C^{(1)}$. Tada predikat " $\varphi_x \in A$ " nije
odlučiv. Ekvivalentno, skup $A = \{x \in \mathbb{N} \mid \varphi_x \in A\}$
nije izračunljiv.

Def: Skup A iz prethodne teoreme zovemo indeksnim skupom za A .

Prethodna teorema kaže da ni jedan netrivialan (različit od $\emptyset$ i od $\mathbb{N}$) indeksni skup nije izračunljiv.

Primeri: 1) Ako je g neka izračunljiva funkcija, tada " $\varphi_x = g$ " nije odlučiv
 $\Leftrightarrow A = \{x \in \mathbb{N} \mid \varphi_x = g\}$ nije izračunljiv
jer je ovo indeksni skup za $A = \{g\}$
 $A \in C^{(1)}$ jer je g izračunljiva
 $A \neq \emptyset$ i $A \neq C^{(1)}$ jer $g(x)+1 \in C^{(1)} \setminus A$

2) Predikat " $\exists x$ je beskonačan skup" nije odlučiv $\Leftrightarrow A = \{x \mid \exists x \text{ je beskonačan skup}\}$ nije izračunljiv:

$A = \{f \in C^{(1)} \mid \text{Dom}(f) \text{ je beskonačan skup}\} \in C^{(1)}$
 $A \neq \emptyset$ jer $\text{Id}_{\mathbb{N}} \in A$
 $A \neq C^{(1)}$ jer $\epsilon_1 \notin A$
Dakle, A nije izračunljiv.

Rajs-Šapirova teorema: Neka je $A \in C^{(1)}$ i
 $A = \{x \in \mathbb{N} \mid \varphi_x \in A\}$. Ako je A nabrojiv skup,
važi ekvivalencija:

$f \in A$ akko postoji konačna funkcija $\theta \in A$ takva da je $\theta \leq f$

Def: Za funkciju θ kažemo da je konačna ako je $\text{Dom}(\theta)$ konačan skup.

Def: Pišemo $\theta \leq f$ ako je $\text{Dom}(\theta) \in \text{Dom}(f)$ i $f|_{\text{Dom}(\theta)} = \theta$
(θ je neka restrikcija od f)

2. Skup $\{x \mid \varphi_x \text{ je totalna}\}$ nije nabrojiv.

$$A = \{f \in C^{(1)} \mid f \text{ je totalna } \gamma \subseteq C^{(1)}\}$$

$A = \{x \mid \psi x \text{ je totalna}\}$ je indeksni skup za A .
Ukoliko bi A bio nabrojiv, tada bi po R-S teoremi
važilo:

$$f \in A \text{ akko } \underbrace{\exists \text{ konačna } \theta \in A}_{\text{Dow}(\theta) \text{ je konačan skup i } \theta \text{ je totalna (Dow}(\theta) = \mathbb{N})} \text{ tdy } \theta \subseteq f$$

$\Rightarrow A$ nije nabrojiv.

3. Dokazati da skup $\{x \mid \psi x \text{ nije totalna}\}$ nije nabrojiv.

$$A = \{f \in C^{(1)} \mid \text{Dow}(f) \neq \mathbb{N}\}$$

$A = \{x \mid \psi x \text{ nije totalna}\}$ je indeksni skup za A .

Ukoliko je A nabrojiv, važi:
 $f \in A$ akko $\exists \theta \in A$ konačna i $\theta \subseteq f$.

$$\text{Posmatrajmo } \theta(x) = \begin{cases} 0 & x=1 \\ \uparrow & \text{inače} \end{cases}$$

$$\text{Dow}(\theta) = \{1\} \text{ i } \theta(x) = (\uparrow)(x=1) \text{ , pa je}$$

θ je konačna, izračunljiva i $\theta \in A$

Međutim, ψ_0 je totalna funkcija i $\theta \subseteq \psi_0$,
pa bi po R-S teoremi bilo $\psi_0 \in A$
Ali ψ_0 je totalna, pa $\psi_0 \notin A$ $\nexists$

4. Dokazati da skup $A = \{x \mid \psi x \neq \emptyset \text{ i } \psi x \circ \psi x \text{ je "1-1"}\}$ nije nabrojiv.

$$A = \{f \in C^{(1)} \mid \text{Dow}(f) \neq \emptyset \text{ i } f \circ f \text{ je "1-1"}\}$$

A je indeksni skup za A .

Ako bi A bio nabrojiv, važila bi ekvivalencija iz R-S teoreme.

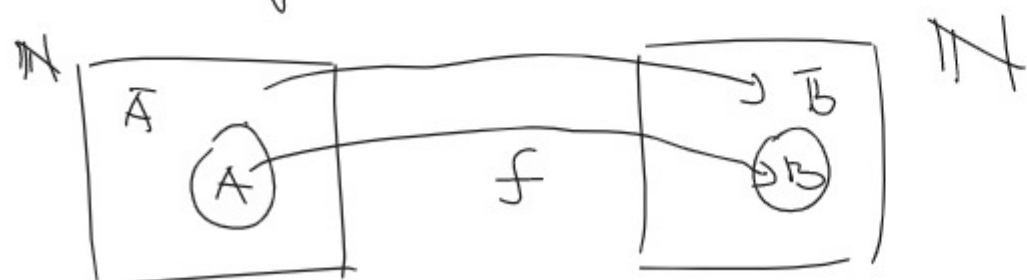
$$\theta(x) = \begin{cases} 0 & x=0 \\ \uparrow & \text{inače} \end{cases}$$

$\emptyset \in A$ jer $\text{Dom}(\emptyset) = \{\emptyset\} \neq \emptyset$ i $\emptyset \circ \emptyset$ jeste "1-1"
 jer je $\text{Dom}(\emptyset \circ \emptyset) = \{\emptyset\}$.
 $\emptyset$ jeste produkcija za $\emptyset$ i $\emptyset \notin A$ jer
 $\emptyset \circ \emptyset = \emptyset$ nije "1-1"

Stoga, A nije nabrojiv.

m -svodljivost

Def: Skup A je m -svodljiv na skup B (m oznaci $A \leq_m B$) ukoliko postoji totalna izračunljiva funkcija takva da $x \in A \Leftrightarrow f(x) \in B$.

$A \leq_m B$
 akko
 $\bar{A} \leq_m \bar{B}$

Posledica: 1) Ako je $A \leq_m B$ i B izračunljiv $\Rightarrow$
 A je izračunljiv
 2) Ako je $A \leq_m B$ i B nabrojiv $\Rightarrow$
 A je nabrojiv.

dokaz: 1) χ_B je izračunljiva i $A \leq_m^f B$

$x \in A$ akko $f(x) \in B$ akko $\chi_B(f(x)) = 1$
 $x \in \bar{A}$ akko $f(x) \in \bar{B}$ akko $\chi_B(f(x)) = 0$

$\chi_A(x) = \chi_B(f(x))$ a $\chi_B \circ f$ je
 izračunljiva kao kompozicija takvih
 $\Rightarrow A$ je izračunljiv.

2) Posmatramo samo modifikovanu karakterističnu

$\chi_B(x) = \begin{cases} 1 & x \in B \\ 1 & \text{inače} \end{cases}$

$A \leq_m^f B$

$$\chi_A = \chi_B \circ f$$

Dakle, modifikovana karakteristična za A je izračunljiva, pa je A nabrojiv.

1. Ako je $A = \{2x \mid x \in \mathbb{N}\}$ i $B = \{x^2 \mid x \in \mathbb{N}\}$.
Dokazati da je $A \leq_m B$.

Želimo totalnu izračunljivu $f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ t.d.j.
 $x \in A$ ako $f(x) \in B$

$$f(x) = \begin{cases} 1 \in B & x \in A \\ 3 \notin B & x \notin A \end{cases}$$

$$f(x) = \chi_1(x) \chi_A(x) + \chi_3(x) (1 - \chi_A(x))$$

$\Rightarrow f$ je izračunljiva

2. Neka je $A = \{x \mid \varphi_x = 0\}$ i $K = \{x \mid x \in \mathcal{W}_x\}$.
Dokazati da $K \leq_m A$

Tražimo $K \stackrel{f}{\leq}_m A$, t.j. $f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ t.d.j.
 $x \in K$ ako $f(x) \in A$
 $x \in \mathcal{W}_x$ ako $\varphi_{f(x)} = 0$

$$g(x, y) = \begin{cases} 0 & x \in \mathcal{W}_x \\ 1 & x \notin \mathcal{W}_x \end{cases} = \chi_0(\chi_K(x)) \Rightarrow g \text{ je izračunljiva}$$

$\uparrow$
modifikovana

za K je izračunljiva
jer je K nabrojiv

$\Gamma \begin{cases} 0 & x \in \mathcal{W}_x \\ 1 & x \notin \mathcal{W}_x \end{cases}$ ne prolazi
jer K nije
izračunljiva

Stoga, po S-M-N teoremi postoji $f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ t.d.j.
 $g(x, y) = \varphi_{f(x)}(y)$

$$\underline{x \in K} \Leftrightarrow x \in W_X \Leftrightarrow (\forall y) g(x, y) = 0 \Leftrightarrow (\forall y) \varphi_{f(x)}(y) = 0$$

$$\Leftrightarrow \varphi_{f(x)} = \varepsilon_0 \Leftrightarrow \varphi_{f(x)} = 0 \Leftrightarrow \underline{f(x) \in A}$$

$$3. \quad A = \{x \mid x \in E_x\} \quad ; \quad K = \{x \mid x \in W_x\}.$$

Dokazati da $K \leq_m A$.

Želimo izračunljivu $f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ koja $K \leq_m^f A$.

$x \in K$ ako $f(x) \in A$

$x \in W_x$ ako $f(x) \in E_{f(x)}$

$$g(x, y) = \begin{cases} y & x \in W_x \\ \uparrow & x \notin W_x \end{cases}$$

$g(x, y) = y \cdot \chi_K(x) \Rightarrow g$ je izračunljiva,
 $\uparrow$
 modifikovana
 karakteristična
 pa po S-M-N teoremi
 $\exists f: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ t.d.j.

$$g(x, y) = \varphi_{f(x)}(y)$$

$$x \in K \Leftrightarrow x \in W_x \Leftrightarrow (\forall y) g(x, y) = y \Leftrightarrow (\forall y) \varphi_{f(x)}(y) = y$$

$$\Rightarrow \varphi_{f(x)}(f(x)) = f(x) \Rightarrow f(x) \in E_{f(x)} \Rightarrow f(x) \in A$$

Obratno, za $x \notin K$ je $g(x, y) \uparrow \Rightarrow \varphi_{f(x)}(y) \uparrow$

$$\Rightarrow E_{f(x)} = \emptyset \Rightarrow f(x) \notin E_{f(x)} \Rightarrow f(x) \notin A$$

Stav: Svaki nabrojiv skup A je w -svodljiv na K .

4. Neka je $A_1 = \{x \mid \varphi_x(x) = 0\}$ i $A_2 = \{x \mid \varphi_x(x) = 1\}$.

Dokazati da su A_1 i A_2 nabrojni, ali da ne postoji izračunljiv skup B takav da $A_1 \subseteq B$ i $A_2 \subseteq B^c$.

$$x \in A_1 \Leftrightarrow (\exists s) (\underbrace{\varphi_{x,s}(x) = 0}_{\text{odlučiv predikat}}) \Rightarrow A_1 \text{ je nabrojiv}$$

$x \in A_2 \Leftrightarrow (\exists s) (\underbrace{\chi_{x,s}(x)=1}_{\text{odluživ predikat}}) \Rightarrow A_2 \text{ je nabrojiv}$

Pps da takvo B postoji $\Rightarrow \chi_B$ je izračunljiva
 $A_1 \subseteq B$
 $A_2 \subseteq B^c$
 $\chi_B = \chi_e$ za nekog $e \in \mathbb{N}$

$$e \in B \Rightarrow \underbrace{\chi_e(e)=1}_{\chi_B(e)} \Rightarrow e \in A_2 \subseteq B^c \Rightarrow e \in B^c \quad \text{✗}$$

$$e \notin B \Rightarrow \underbrace{\chi_e(e)=0}_{\chi_B(e)} \Rightarrow e \in A_1 \subseteq B \Rightarrow e \in B \quad \text{✗}$$

Dakle, B ne postoji.